

AGEP – TARIMSAL İŞLETME YÖNETİMİ DERSİ

Tarım İşletmesi Analizi ve Yönetim Planı Ödevi

(Sorumlu Öğretim Elemanı: Doç. Dr. Merve AYYILDIZ)

Sevgili Öğrenciler,

2026–2027 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Döneminde yürütülecek Tarımsal İşletme Yönetimi dersi kapsamında, AGEP (Araştırma Geliştirme Eğitimi Programı) etkinliği olarak bireysel bir “Tarım İşletmesi Analizi ve Yönetim Planı” hazırlamanız beklenmektedir.

Bu çalışma ile;

- Temel işletmecilik prensiplerini gerçek bir işletme örneğine uygulamanız,
- Tarım işletmelerinin yapısal özelliklerini ve işletmeler arası farklılıkları yorumlamanız,
- İşletme analizi ve planlaması için gerekli verileri sistematik biçimde toplamanız,
- İşletmenin faaliyet sonuçlarını, üretim dallarının maliyetlerini ve kârlılıklarını hesaplamanız,
- Arazi, işgücü ve sermaye kaynaklarının kullanım etkinliğini değerlendirmeniz,
- Ürün deseni ve girdi kullanımına ilişkin uygulanabilir yönetim önerileri geliştirmeniz,
- Etik ilkelere uygun veri kullanma, raporlama ve sözlü açıklama becerilerinizi geliştirmeniz

Çalışmanın yaklaşımı: Ödev yalnızca hesaplama yapmayı değil; elde edilen sonuçları yorumlamayı, sorunları teşhis etmeyi ve veriye dayalı yönetim kararı geliştirmeyi amaçlar.

1. Ödevin Kapsamı

Her öğrenci, mümkünse en az iki üretim dalı bulunan gerçek bir tarım işletmesini inceleyecektir. İşletme aile işletmesi, bölgedeki bir üretici işletmesi veya öğrencinin erişebildiği başka bir tarım işletmesi olabilir. Gerçek işletmeye erişimin mümkün olmadığı durumlarda öğretim elemanı tarafından sağlanan örnek olay verisi kullanılabilir.

Analiz dönemi, tercihen tamamlanmış en son üretim yılıdır. Kişisel ve ticari bilgiler gizli tutulmalı; işletme sahibinin adı yerine kod kullanılmalıdır (örneğin “İşletme A”).

Çalışma bireyseldir. Öğrenci veri toplama, hesaplama, yorumlama ve öneri geliştirme süreçlerinin tamamından sorumludur.

2. Raporun İçeriği

Rapor, ekler hariç yaklaşık 12–18 sayfa olacak ve aşağıdaki bölümlerden oluşacaktır:

1. Kapak
2. İçindekiler
3. Giriş, amaç ve yöntem
4. İşletmenin genel ve yapısal özellikleri
5. Veri toplama süreci ve veri kalitesi
6. Üretim faaliyetleri ve yıllık faaliyet sonuçları
7. Üretim dalları bazında maliyet ve kârlılık analizi
8. Kaynak kullanım etkinliği
9. Yönetim sorunları, senaryo analizi ve karar önerileri
10. Sonuç ve danışmanlık notu
11. Kaynakça
12. Ekler

2.1. Kapak

EK 1’de verilen kapak düzeni kullanılacaktır. Öğrenci, işletmenin gerçek adını yazmak yerine belirlediği kodu kullanacaktır.

2.2. İçindekiler

Bölüm ve alt bölümler sayfa numaralarıyla gösterilecektir. Tablo ve şekil başlıkları numaralandırılacaktır.

2.3. Giriş, Amaç ve Yöntem

- İncelenen işletmenin seçilme nedeni ve çalışmanın amacı açıklanacaktır.
- Verilerin kimden, hangi tarihte ve hangi yöntemle toplandığı belirtilecektir.
- Kullanılan analiz dönemi, varsayımlar ve veri sınırlılıkları açıkça yazılacaktır.

2.4. İşletmenin Genel ve Yapısal Özellikleri

- İşletmenin konumu, üretim yönelimi ve hukuki/örgütsel yapısı
- Arazi varlığı ve kullanım biçimi: mülk/kira, sulu/kuru, parsel sayısı, ürün deseni
- Aile ve yabancı işgücü varlığı; işgücünün yıl içindeki kullanımı
- Bina, makine-ekipman, hayvan ve diğer üretim varlıkları
- Sermaye unsurları ve finansman yapısına ilişkin temel bilgiler

2.5. Veri Toplama Süreci ve Veri Kalitesi

Veriler EK 2’deki işletme bilgi formu esas alınarak toplanacaktır. Kayıt bulunan işletmelerde kayıtlar, bulunmayan işletmelerde üretici beyanı ve gözlem birlikte kullanılmalıdır.

Veri grubu	Asgari içerik	Önerilen kaynak	Kontrol yöntemi
Arazi ve üretim	Alan, ürün, verim, üretim miktarı	Çiftçi kaydı, parsel bilgisi	Alan × verim tutarlılığı
Girdi kullanımı	Tohum, gübre, ilaç, yem, enerji, sulama	Fatura, defter, üretici beyanı	Birim ve fiyat kontrolü
İşgücü	Aile/yabancı işgücü, çalışma günleri	İş takvimi, görüşme	Faaliyet takvimiyle karşılaştırma
Gelirler	Ürün satışları, yan ürünler, destekler	Müstahsil makbuzu, beyan	Miktar × fiyat kontrolü
Varlıklar	Makine, bina, hayvan, stok	Envanter ve gözlem	Yaş, kapasite ve kullanım kontrolü

Zorunlu veri kalite notu: Eksik veya tahmin edilen her veri raporda işaretlenecek; tahmin yöntemi ve gerekçesi belirtilecektir. Gerçek olmayan veri üretmek etik ihlaldir.

2.6. Üretim Faaliyetleri ve Yıllık Faaliyet Sonuçları

İşletme bütünü için üretim değeri, gelirler, giderler ve faaliyet sonucu hesaplanacaktır. Kullanılan kavram ve hesaplama yöntemi ders kapsamında benimsenen tanımlarla uyumlu olmalıdır.

- Ürün ve yan ürün miktarları ile değerlendirme fiyatları
- Tarımsal destekler ve diğer işletme gelirleri
- Değişken ve sabit giderler
- Toplam üretim değeri, toplam maliyet, brüt kâr ve net faaliyet sonucu
- İşletmenin başarı durumunu açıklayan en az üç teknik veya ekonomik gösterge

2.7. Üretim Dallarında Bazında Maliyet ve Kârlılık Analizi

İşletmedeki en az iki üretim dalı için EK 3'teki maliyet çizelgesi hazırlanacaktır. Tek üretim dalında uzmanlaşmış işletmelerde aynı üretim dalının iki parseli, iki üretim dönemi veya iki teknik uygulama biçimi karşılaştırılabilir.

Gösterge	Hesaplama/ifade	Yorumda cevaplanacak soru
Üretim değeri	Üretim miktarı × değerlendirme fiyatı (+ yan ürün)	Hangi üretim dalı daha yüksek değer yaratıyor?
Değişken maliyet	Üretim miktarına bağlı girdilerin toplamı	En yüksek maliyet kalemi nedir?
Brüt kâr	Üretim değeri – değişken maliyet	Kıt kaynaklara katkısı nedir?
Toplam maliyet	Değişken + sabit maliyet payı	Maliyet yapısı sürdürülebilir mi?
Birim maliyet	Toplam maliyet ÷ üretim miktarı	Satış fiyatına göre güvenlik marjı var mı?
Kârlılık oranı	Net sonuç ÷ toplam maliyet × 100	Yatırılan her 100 TL ne kadar sonuç yaratıyor?

Hesaplama notu: Ders kapsamında kullanılan farklı bir maliyet veya gelir sınıflandırması varsa ders terminolojisi esas alınacaktır. Tüm formüller, birimler ve varsayımlar raporda gösterilmelidir.

2.8. Kaynak Kullanım Etkinliği

Arazi, işgücü ve sermaye kaynaklarının kullanım durumu birlikte değerlendirilecektir.

- Arazi kullanım yoğunluğu, parçalılık ve sulama olanakları
- İşgücü gereksiniminin aylara göre dağılımı; atıl veya yoğun dönemler
- Makine-ekipman kapasitesi, ortak kullanım/kiralama olanakları
- Girdi kullanımında miktar, zamanlama ve maliyet açısından iyileştirme alanları
- Kaynak kullanımı ile verimlilik ve kârlılık arasındaki ilişki

2.9. Yönetim Sorunları, Senaryo Analizi ve Karar Önerileri

Öğrenci, analiz sonuçlarından hareketle en az üç temel yönetim sorunu belirleyecek ve bunların nedenlerini kanıtlarla açıklayacaktır. Ardından aşağıdaki iki senaryo zorunlu olarak incelenecektir:

13. Fiyat/maliyet senaryosu: Ana ürün fiyatında veya temel bir girdi fiyatında $\pm 10\%$ değişimin işletme sonucuna etkisi.
14. Kaynak/ürün deseni senaryosu: Arazi, işgücü veya sermaye kısıtı dikkate alınarak uygulanabilir bir alternatif plan.

Her öneri için beklenen ekonomik etki, uygulanabilirlik, risk, çevresel/toplumsal etkiler ve izleme göstergesi belirtilmelidir.

Sorun	Kanıt/gösterge	Önerilen karar	Beklenen etki	Risk ve önlem	İzleme göstergesi
Örnek: Girdi maliyeti yüksek	Gübre gideri toplam değişken giderin ...%'i	Toprak analizine dayalı gübreleme	Birim maliyette azalma	Verim kaybı riski; uzman önerisi	kg/da, TL/da, verim

2.10. Sonuç ve Danışmanlık Notu

Raporun sonunda 1–2 sayfalık genel değerlendirme yapılacaktır. Ayrıca işletmeciye yönelik, teknik terimlerin azaltıldığı en fazla 300 kelimelik kısa bir “Danışmanlık Notu” hazırlanacaktır. Notta öncelikli üç karar önerisi açık ve uygulanabilir biçimde sıralanmalıdır.

2.11. Kaynakça ve Ekler

Kullanılan kitaplar, ders materyalleri, bilimsel yayınlar, kurumsal veri kaynakları ve hesaplama araçları uygun akademik biçimde gösterilecektir. Görüşme formu, ayrıntılı hesap çizelgeleri, fotoğraflar ve gerekli izin/bilgilendirme notları eklerde sunulacaktır.

3. Uygulama Takvimi ve Teslim

- Çalışma yaz döneminde başlatılabilir ve dersin en geç 7. haftasına kadar tamamlanır.
- Teslim dosyaları: (1) tek PDF raporu, (2) hesaplamaların yer aldığı Excel dosyası.
- Teslim yöntemi ve kesin tarih dönem başında öğretim elemanı tarafından ilan edilir.
- Dosya adları: ÖğrenciNo_Ad_Soyad_TarımİşletmesiAnalizi.pdf ve ÖğrenciNo_Ad_Soyad_Hesaplamalar.xlsx

4. Sözlü Doğrulama

Teslim sonrasında her öğrenciye veri kaynağı, kullandığı hesaplamalar ve geliştirdiği yönetim önerileri hakkında kısa sorular yöneltilenmektedir. Öğrencinin rapordaki tüm tablo, varsayım ve sonuçları kendi cümleleriyle açıklayabilmesi beklenmektedir.

- Bir hesaplamanın adımlarını açıklama
- Bir üretim dalının maliyet ve kârlılık sonucunu yorumlama
- Önerilen kararın gerekçesini ve riskini savunma

6. Değerlendirme

Ölçüt	Puan
İşletme/örnek olay seçimi, kapsamın uygunluğu ve veri gizliliği	8
Veri toplama formunun eksiksizliği, kaynakların belirtilmesi ve veri kalite kontrolü	12
İşletmenin yapısal özelliklerinin doğru analizi ve yorumlanması	12
Yıllık faaliyet sonuçlarının doğru hesaplanması ve başarı göstergelerinin yorumlanması	15
En az iki üretim dalında maliyet, birim maliyet ve kârlılık analizi	18
Arazi, işgücü ve sermaye kullanım etkinliğinin değerlendirilmesi	10
Fiyat/maliyet senaryosu ile kaynak/ürün deseni alternatifinin geliştirilmesi	10
Yönetim önerilerinin uygulanabilirliği, risk ve sürdürülebilirlik değerlendirmesi	7
Rapor bütünlüğü, akademik yazım, tablo düzeni ve kaynakça	4
Sözlü doğrulama: hesaplama ve kararların açıklanması	2
Zamanında ve doğru dosya adlarıyla teslim	2

TOPLAM: 100

Bu çalışma, AGEP kapsamında gerçekleştirilen yarıyıl içi etkinliklerden biri olup yarıyıl içi değerlendirme puanının %50'sini oluşturacaktır. Kalan %50, ders kapsamında yapılacak diğer yarıyıl içi değerlendirme etkinliklerinden elde edilecektir. Değerlendirme esasları dönem başında ilan edilen ders değerlendirme ölçütlerine göre uygulanacaktır.

7. Önemli Hususlar

Bu çalışma tamamen bireysel hazırlanacaktır.

- İşletmeciye ait kişisel ve ticari bilgiler gizli tutulmalı, açık rıza olmadan paylaşılmamalıdır.
- Veriler değiştirilmemeli; eksik, tahmini veya varsayıma dayalı değerler açıkça işaretlenmelidir.
- Kullanılan tüm yazılı kaynaklar, veri kaynakları, görseller ve hesaplama araçları belirtilmelidir.
- Başkasına ait çalışma, tablo veya hesaplamalar kaynak gösterilmeden kullanılmamalıdır.
- Yapay zekâ araçlarından yararlanılması hâlinde üretilen içerik öğrenci tarafından doğrulanmalı; kullanılan araç ve kullanım amacı raporun sonunda kısaca açıklanmalıdır.
- Yapay zekâyâ gerçek kişi adı, telefon, adres, işletme borcu veya benzeri hassas bilgiler girilmemelidir.
- İntihal, sahte veri, uydurma görüşme, hesaplamayı başka kişiye yaptırma veya yanıltıcı belge kullanma akademik etik ihlalidir.

8. Önemli Tavsiyeler

- ✓ İşletme seçimini ve veri toplama görüşmesini erken planlayınız.
- ✓ Hesaplamaya başlamadan önce birimlerin (kg, ton, dekar, saat, TL) tutarlı olduğundan emin olunuz.
- ✓ Her toplamı en az bir kez çapraz kontrol ediniz; miktar × fiyat ve alan × verim kontrollerini kullanınız.
- ✓ Yalnızca sonuçları vermekle yetinmeyiniz; sonuçların işletme yönetimi açısından anlamını açıklayınız.
- ✓ Önerilerinizi işletmenin kaynakları, riskleri ve uygulanabilirliğiyle ilişkilendiriniz.
- ✓ Raporu son haftaya bırakmadan tamamlayınız.

Başarılar dilerim.

.....
Tarım Ekonomisi Bölümü

EK 1. ÖDEV KAPAĞI

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
ZİRAAT FAKÜLTESİ
TARIM EKONOMİSİ BÖLÜMÜ

AGEP UYGULAMALARI
TARIM İŞLETMESİ ANALİZİ VE
YÖNETİM PLANI

Ders	Tarımsal İşletme Yönetimi
Öğretim Elemanı	
Hazırlayan	
Öğrenci No	
Sınıf	
İşletme Kodu	
Analiz Dönemi	
Yıl	2026–2027

EK 2. İŞLETME BİLGİ VE VERİ TOPLAMA FORMU

Kullanım: Form, görüşme sırasında doldurulabilir. Yeterli alan yoksa satır ekleyiniz. Bilinmeyen değerleri boş bırakmayınız; “bilinmiyor” veya “tahmin” olarak işaretleyiniz.

A. Genel Bilgiler

Bilgi	Açıklama
İşletme kodu	
İl / ilçe / köy	
Analiz dönemi	
İşletmenin üretim yönelimi	
Görüşme tarihi ve yöntemi	
Veri kaynakları	

B. Arazi Varlığı ve Kullanımı

[illegible]

C. İşgücü

İşgücü türü	Kişi	Çalışma dönemi	Yıllık gün/saat	Yıllık maliyet (TL)
Aile işgücü				
Yabancı daimi işgücü				
Mevsimlik işgücü				

D. Makine, Bina, Hayvan ve Diğer Varlıklar

[illegible]

EK 2. İŞLETME BİLGİ VE VERİ TOPLAMA FORMU (DEVAM)

E. Üretim, Satış ve Diğer Gelirler

Ürün/gelir	Alan/adet	Üretim miktarı	Satılan miktar	Fiyat (TL/birim)	Toplam değer (TL)

F. Girdi ve Giderler

Girdi/gider	İlgili üretim dalı	Miktar	Birim	Birim fiyat (TL)	Tutar (TL)

G. İşletmecinin Görüşü

1. İşletmenin en önemli üç sorunu nedir?

.....

2. Gelecek üretim döneminde değiştirilmesi düşünülen uygulamalar nelerdir?

.....

3. Ürün deseni seçiminde en etkili faktörler nelerdir?

.....

4. Girdi kullanım kararları hangi bilgi kaynaklarına dayanmaktadır?

.....

5. Pazarlama, finansman ve risk yönetimi açısından başlıca güçlükler nelerdir?

.....

EK 3. ÜRETİM DALI MALİYET VE KÂRLILIK ÇİZELGESİ

Her üretim dalı için ayrı çizelge düzenleyiniz. Dolaylı/sabit gider paylaştırma anahtarını dipnotta açıklayınız.

Temel bilgi	Değer
Üretim dalı	
Alan / hayvan sayısı	
Üretim miktarı	
Değerlendirme fiyatı	
Yan ürün değeri	

A. Değişken Maliyetler

Maliyet kalemi	Miktar	Birim	Birim fiyat (TL)	Tutar (TL)

B. Sabit Maliyetler ve Paylar

Maliyet kalemi	Paylaştırma yöntemi	Tutar (TL)

C. Sonuç Göstergeleri

Gösterge	Sonuç
Toplam üretim değeri	
Toplam değişken maliyet	
Brüt kâr	
Toplam sabit maliyet payı	
Toplam maliyet	
Net sonuç	
Birim maliyet	
Kârlılık oranı (%)	

EK 4. SENARYO VE YÖNETİM KARARI ÖZETİ

A. Fiyat / Maliyet Duyarlılık Analizi

Senaryo	Gelir (TL)	Toplam maliyet (TL)	Net sonuç (TL)	Temel duruma göre fark
Temel durum				
Ana ürün fiyatı -%10				
Ana ürün fiyatı +%10				
Temel girdi fiyatı +%10				

B. Alternatif Ürün Deseni / Kaynak Planı

Plan	Arazi/kapasite kullanımı	Beklenen gelir	Beklenen maliyet	Beklenen net sonuç
Mevcut plan				
Alternatif plan				

C. Karar Matrisi

Öneri	Ekonomik etki	Uygulanabilirlik	Risk	Çevresel/toplumsal etki	Öncelik